

Rolul grădiniței în stimularea proceselor psihice ale copiilor

(studiu de specialitate)

Prof. învă. preșcolar BĂNCĂNĂU FLORENTINA
COLEGIUL NAȚIONAL „MIRCEA ELIADE” REȘIȚA

Învățământul preșcolar contribuie la dezvoltarea armonioasă a copiilor, la stimularea gândirii și inteligenței, la însușirea unor cunoștințe necesare pentru școală, la educarea multilaterală, la formarea trăsăturilor de caracter și de comportarea civilizată.

Perioada preșcolară imprimă cele mai profunde, durabile și fructuoase amprente asupra individualității copilului. Sub influența factorilor ambientali are loc expansiunea potențialului creativ al copilului, răsar mlădițele „eului” cognitiv-afectiv-acțional, se constituie și se consolidează trăsăturile de personalitate.

În perioada preșcolară au loc schimbări în procesul evolutiv complex de constituire, structurare, ierarhizare și consolidare a funcțiilor psihice, de organizare și reorganizare constructivă, progresivă ascendentă a acestor funcții. Aceste schimbări, datorate și transferării copilului din mediul familial în mediul organizat, se desfășoară lent, adaptarea fiind uneori greoaie, dificilă. Trebuie asigurate condiții formative optime.

Grădinița asigură dezvoltarea normală a copilului și totodată satisface nevoile vitale ale preșcolarului, prin variate forme și procedee de activitate în contextul relațiilor interpersonale (verticale și orizontale) de tipul „educatoare↔copil”, „copil ↔ educatoare”, „copil↔copil”.

Cadrul în care se desfășoară activitatea trebuie să aibă o înzestrare aparte; o anumită vibrație interioară care să întâmpine cu bucurie, cu dragoste și delicatețe pe micile ființe, să li se deschidă ca o floare, înmiresmându-le dintr-odată inimile și privirile, să-i îmbrățișeze din prima clipă.

În grădiniță, copilul, această ființă vie, cu o lume proprie, această ființă activă, polivalentă totodată, aflată într-o permanentă schimbare, trebuie să fie „redescoperit” mereu de către educatoare, în dinamica „ipostazelor” mereu inedite ale individualității în devenire.

Aici e locul în care învățământul e slujit de elemente încercate și devotate, nu cu pripeală fugitivă a orelor, aici e lăcașul în sensul cel mai bogat al cuvântului unde dragostea se revarsă din belșug de fiecare în parte și într-o armonie deplină cu menirea timpului ce-l trăim.

Educatoarea este bine să dispună de capacitate de înțelegere a copilului, să trăiască împreună sentimente puternice, să creeze situații care să îmbogățească conștiința copilului (venit din medii diferite) cu anumite reprezentări și obișnuințe, să-și transforme ocupația într-o frumoasă misiune. La temeinica pregătire politico-ideologică, profesională, largului orizont cultural, convingerilor ferme ale educatoarei se adaugă sentimentele sincere, de dragoste față de copil, față de profesiunea aleasă. Cinste și sinceritate, principialitate, puritate de cristal i se cer educatoarei. Ea trebuie să dispună de o remarcabilă strădanie a vieții spirituale, să sădească în inimile copiilor dulci emoții, mâine, la anul peste ani. Sensibilitatea și delicatețea o ajută să simtă și să se manifeste cu căldură față de copil. Calmul, echilibrul, stăpânirea de sine contribuie în mod eficient la crearea celor mai bune condiții pentru dezvoltarea preșcolarilor. Dragostea față de preșcolari nu înseamnă, desigur dulcegărie, sentimentalism. Exteriorizarea mai intensă a sentimentelor, tonul, timbrul vocii, mimica, atitudinea egală, față de copii, încrederea în aceștia, vioiciunea, atmosfera de voie bună, afectivitatea măresc eficiența activității.

Copilul, această „entitate vitală”, acest „unicat” cu particularități „originale” riguros individualizate, trebuie să beneficieze de atenție și în jurul acestuia să graviteze toate intervențiile formative ale educatoarei, să se dezvolte frumos, sub scutul răbdării și al cugetării iubitoare. Creșterea lui cere pază și grijă. El trebuie alimentat înainte și lăsat să lucreze în libertate: libertate în gândire, libertate în mișcări, dar să fie observat, încurajat, îndrumat și îndemnat să se manifeste sub formă de lecție sau joc, ocupație. Aceste „nimicuri” scumpe copilului sunt pentru el ceea ce pentru o floare este soarele, apa și aerul. Educatoarea are o sfință

datorie de a se coborî la nivelul copilului, de a-l înțelege, a-l iubi, și a-l ajuta nesilit în dezvoltarea lui.

Rolul grădiniței este să pregătească copilul pentru o viață completă; să nască în spiritul fiecăruia din copii ideea că societatea căreia aparțin le dă mai mult; că ei au sarcini de îndeplinit față de ea și o datorie de achitat. E o educație subtilă, grea; e nevoie să le dăm nu numai înțelegerea, ci și sentimentul acestei datorii.

Ținând seama că dezvoltarea psihică a copilului nu constituie un proces uniform este necesar ca educatoarele să-și formeze o imagine cât mai fidelă despre „realitatea psihologică”, despre „stadiile normale ale vieții copiilor”, despre procesele interacționale ale sociabilizării și umanizării naturii biologice a ființei umane în devenire.

Hotărâtoare pentru dezvoltarea normală-senzorială, emoțională și motrică reprezintă relația afectivă fundamentală „educatoarea-copilul”, care trebuie să formeze o unitate vie și indisolubilă. Privirea senzorială și afectivă a copilului are efecte dintre cele mai negative ale evoluției sale social-morale. Odată intrat în grădiniță copilul devine obiectul unei variate influențe, mai complexe și mai bine organizate. Toate acestea creează condiții pentru noi achiziții și progrese în sfera cognitivă, afectivă și psihomotrică. Reglate de cerințele adultului, cu efecte pozitive în ceea ce privește creșterea sociabilității, capacității de a se proiecta dincolo de limitele eului („a imaginii de sine” egocentrice) se conturează de pe acum elementele conștiinței sociale.

Automatizarea și personalizarea copilului devine posibilă de îndată ce el învață în grădiniță să perceapă, să recunoască și să acționeze, nu în rolul de simplu „actor”, ci de „autor” al propriei sale impresii și gândirii, trăiri emoționale de conduită. Educatoarea, pe această linie trebuie să încurajeze modalitățile de exprimare personal-originale ale copilului: motrice, coregrafice, muzicale, grafice-figurale, imaginativ-constructive, verbal-orale, etc. Copilul trebuie însă să fie lăsat să acționeze, nu să fie acționat, să aibă o trăire afectivă deplină. Sentimentele copilului prezintă o mare varietate și complexitate, de la trăirile afective cu caracter biologic mai pronunțat, legate mai ales de activitatea centrilor subcorticali (emoții) până la sentimentele estetice, morale. Sentimentele sunt provocate de către obiectele și fenomenele lumii reale, în funcție de semnificația acestor obiecte și fenomene pentru viața și activitatea copilului. Aceste obiecte și fenomene care corespund trebuințelor copilului, produc sentimente de plăcere, bucurie, dragoste, admirație, etc. Acestea apar și se dezvoltă sub influența condițiilor de viață și de activitate a copilului, dar în același timp sentimentele, la rândul lor, influențează viața și activitatea copilului. Astfel, egoismul brutal, invidia, frica în fața greutăților, etc. îl împiedică pe copil să vadă și să acționeze just, pe câtă vreme sentimentele dragostei față de muncă, al iubirii de tot ce-l înconjoară, toate aceste sentimente ajută copilul să lupte cu succes împotriva greutăților.

Dintre formele care pot contribui la crearea unor desfășurări emoționale fac parte: jocul, lectura, serbările, distracțiile, etc.

Jocul satisface dorința firească de manifestare și independență a copilului, contribuie la dezvoltarea lui psihică. În procesul jocului se dezvoltă atât emoțiile, cât și sentimentele estetice.

Lectura educatoarei trezește în sufletul copiilor diferite stări. Prin intermediul lecturii și sub influența cuvintelor în scoarța cerebrală apare un focar de excitație, excitație care reactivează acele celule corticale mobilizate de lectură.

Serbările ocazionale, politico-sociale, serbarea pomului de iarnă contribuie la educarea multilaterală a copiilor, la educarea estetică. Copiii învață de timpuriu să recunoască expresiile emoționale ale celor din jur. Educatoarea trebuie să acorde atenție dezvoltării acestui aspect al vieții emotive a copilului.

Distracțiile: teatrul de păpuși, teatrul de umbre, filmul sau diapozitivele, constituie posibilități nelimitate în formarea copilului.

Astfel, folosind ilustrații frumoase și viu colorate, educatoarea poate stimula atenția copilului și orienta treptat spre întărirea conținutului acestor imagini.

Dragostea de copii, încrederea în posibilitățile de afirmare ale fiecăruia pentru un viitor loc de muncă, în societate, util sieși și societății, dăruire, modestie, cumpătare, răbdare, indulgență, model de comportare, afectivitate sunt calități ce se cer aceluia ce preia ștafeta de la clasa dulcilor emoții.

BIBLIOGRAFIE

***, „Activități metodice în grădiniță”, Editura didactică și pedagogică, București, 1978